

PARAGRAAF A: WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

ALGEMEEN

Het wettelijk kader van BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) stelt dat de paragraaf betreffende het weerstandsvermogen ten minste moet bevatten:

- A. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- B. Een inventarisatie van de risico's;
- C. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- D. Een kengetal voor de:
 - o Netto schuldquote;
 - o Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - o Solvabiliteitsratio;
 - o Grondexploitatie;
 - o Structurele exploitatieruimte;
 - o Belastingcapaciteit;
- E. Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Het weerstandsvermogen kan worden omschreven als het vermogen van de gemeente Wierden om financiële risico's/tegenvallers op te kunnen vangen. Dit vermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, dit zijn de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken, en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is.

De nota Risicomanagement is het beleidskader voor de paragraaf weerstandsvermogen.

WEERSTANDSCAPACITEIT

De weerstandscapaciteit kan worden opgedeeld in incidentele- en structurele weerstandscapaciteit.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemene reserve	X	
Bestemmingsreserves	X	
Stille reserves	X	
Onvoorzien	X	
Reserve grondbedrijf	X	
Onvoorzien (structureel)		X
Begrotingsruimte		X
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Kostenreductie		X

Incidentele weerstandscapaciteit

Met incidentele weerstandscapaciteit wordt het vermogen bedoeld om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van het voorzieningenniveau van de programma's.

Algemene Reserve

De algemene reserve is tot een bedrag van € 2.269.000,- beschikbaar als buffer voor het opvangen van incidentele risico's.

Volledigheidshalve wordt vermeld dat het gebruikelijk is dat het bedrag boven de buffer wordt ingezet in de eenmalige sfeer. In de Nota meerjarenbeleid is dit gedeelte ook weer maximaal beschikbaar voor het invullen van actiepunten, die met éénmalige middelen kunnen worden afgedekt.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden in aanmerking genomen als incidentele weerstandscapaciteit zolang de gemeenteraad de bestemming nog kan wijzigen en de besteding geen invloed heeft op de exploitatie. In 2018 gaat het om een totaalbedrag van € 311.000,-.

Stille reserves

Onder stille reserves wordt verstaan activa, waarvan de boekwaarde lager is dan de actuele waarde, maatschappelijk verhandelbaar en op korte termijn verkoopbaar is. Bovendien geldt dat activa niet duurzaam aan de bedrijfsuitvoering verbonden zijn of een maatschappelijke functie hebben.

Hiertoe behoren een 5-tal woningen die in eigendom zijn van de gemeente en worden verhuurd. Verder zijn nog enkele garageboxen en een 2-tal startershallen in eigendom. Doel is om de woningen en garageboxen op een goed moment te verkopen. De woz-waarde van de woningen, garageboxen en startershallen bedraagt per 1-1-2017 ca. € 1.418.000,-. De boekwaarde is ca. € 100.000,-. Per saldo € 1.318.000,- voor de incidentele weerstandscapaciteit.

Uiteraard moeten deze stille reserves wel eerst te gelde worden gemaakt voordat ze daadwerkelijk als weerstandsvermogen beschikbaar zijn. Dat dit op dit moment niet eenvoudig is laat zich raden.

Onvoorzien

In de jaarbegroting wordt een bedrag van € 1,80 per inwoner geraamd voor onvoorzien uitgaven. De raming heeft een zuivere bufferfunctie. Het bedrag, € 43.600,-, is voor een kwart structureel en voor driekwart incidenteel.

Reserve grondbedrijf

Omdat de gemeente in beginsel een actieve grondpolitiek voert en daarbij als ondernemer optreedt, moet ter wille van de continuïteit het weerstandsvermogen voldoende groot zijn om

financiële risico's op te kunnen vangen. De buffer (het weerstandsvermogen) is in 2017 vastgesteld op maximaal € 706.000,- vermeerderd met het niet meegenomen afzetrisico op bedrijventerreinen van € 375.000, in totaal € 1.081.000. In de begroting 2018 is een éénmalige onttrekking voorzien van € 118.000,-. Daarmee wordt de gewenste maximale omvang bereikt.

Zie ook het onderdeel "Financiële positie" in de Financiële Begroting en de paragraaf Grondbeleid.

Incidentele weerstandscapaciteit	
Vrij aanwendbaar deel algemene reserve	€ 2.269.000.-
Bestemmingsreserves	€ 311.000.-
Stille reserves	€ 1.318.000.-
Reserve Grondbedrijf	€ 1.081.000.-
Onvoorzien incidenteel	€ 33.000.-
Totaal	€ 5.012.000.-

Structurele weerstandscapaciteit

Met structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de exploitatie (van de gemeentebegroting) op te vangen.

Onvoorzien

In de jaarbegroting wordt een bedrag van € 1,80 per inwoner geraamd voor onvoorziene uitgaven. De raming heeft een zuivere bufferfunctie. Het bedrag, € 43.170,-, is voor een kwart structureel en voor driekwart incidenteel.

Begrotingsruimte

De gemeente Wierden verkeert niet in de positie dat er voor 2018 begrotingsruimte beschikbaar is voor de berekening van de weerstandscapaciteit. In de Nota van Aanbieding 2018 is de ruimte voor 2018 reeds verwerkt. De eventuele ruimte in onze meerjarenbegroting wordt bij de Nota meerjarenbeleid elk jaar in beeld gebracht.

Onbenutte belastingcapaciteit

Onder onbenutte belastingcapaciteit verstaan we de ruimte die we hebben om de gemeentelijke belastingen en heffingen te verhogen. Leges en retributies mogen maximaal 100 % kostendekkend zijn. Met uitzondering van de marktgelden (weekmarkt) zijn alle tarieven 100% kostendekkend.

Voor de berekening van de weerstandscapaciteit is, alhoewel dit niet bij de gemeente Wierden speelt, aansluiting gezocht met de normering OZB die voor een artikel 12-aanvraag Financiële Verhoudingswet wordt gehanteerd. Zie hiervoor de herziene regeling art.12 FvW in bijlage 5.5.1 van de Meicirculaire 2017. Het normtarief voor toelating tot artikel 12 is in procenten 0,1952%. Als met dit tarief rekening gehouden wordt voor de berekening van de onbenutte capaciteit, dan komt de vrije ruimte uit op € 2.458.000,-.

Het te gelde maken van deze onbenutte belastingcapaciteit is uiteraard geen populaire maatregel. De coalitiepartners hebben dan ook uitgesproken dat een verhoging van de belastingen niet aan de orde is tenzij het gaat om het financieren van extern opgelegde wettelijke verplichtingen.

Kostenreductie

Kostenreductie op bestaand beleid is in principe een doorlopend proces. Verder wordt hier melding gemaakt van het feit dat in de begroting voor 2018 een bedrag van € 410.000,- is opgenomen als onderuitputting.

We gaan er dus op voorhand al vanuit dat een zeker bedrag aan uitgaven niet gerealiseerd zal worden. Tot slot is kostenreductie c.q. bezuinigingen noodzakelijk voor een sluitende begroting.

Structurele weerstandscapaciteit	
Onvoorzien structureel	€ 11.000,-
Begrotingsruimte 2018	€ -,-
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 2.458.000,-
Kostenreductie	€ -,-
Totaal	€ 2.469.000,-

RISICO'S

Jaarlijks dient als toelichting bij de begroting een risicoparagraaf te worden opgesteld en dient in de toelichting bij de rekening van baten en lasten, informatie over de ontwikkeling van de risico's te worden opgenomen.

Onder risico's worden verstaan alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

De benoemde risico's zijn niet altijd te kwantificeren in geld of dienen, om bijvoorbeeld onderhandelingsredenen, niet in geld zichtbaar gemaakt te worden.

Risico-categoriën (bijvoorbeeld financiële-, veiligheids-, aansprakelijkheids-, strategische- en imago-risico's) en risicogebieden (bijvoorbeeld grote projecten, grondbeleid, bedrijfsvoering, openbare orde en veiligheid, inkomensoverdrachten en subsidies, openeinde regelingen en inkoop en aanbesteding) zijn in onze organisatie benoemd en dragen bij tot een groter risicobewust zijn.

Waar stoppen we energie in

Erg belangrijk is om in de ramingen van de begroting zo actueel en realistisch mogelijk te zijn. We proberen zoveel mogelijk risico's 'aan de voorkant', dus in de jaarbegroting, af te dekken.

Binnen de Planning- en Control-cyclus stellen we de risico's jaarlijks bij. Dat geldt zowel voor de algemene dienst als voor het grondbedrijf.

Tussentijds wordt via de bestuursrapportage gerapporteerd over risico's en welke maatregelen genomen worden. Hoe groter het risico, hoe meer aandacht. Denk daarbij aan de grondexploitatie, grote investeringskredieten als bijvoorbeeld het masterplan stationsomgeving, de decentralisaties, de wmo en de sociale werkvoorziening. Bij (investerings)projecten wordt, naast een risicoparagraaf, altijd rekening gehouden met een post onvoorzien in het krediet.

Bewustwording in de organisatie is belangrijk. Dat gebeurt via projecten/projectgroepen, in overleg met leidinggevenden, werkoverleg e.d. Ook zijn intern cursussen financiën georganiseerd waarin het onderwerp "risico's en weerstandsvermogen" aan de orde is gesteld.

Verder is er aandacht voor het gestructureerd presenteren van risico's door in sjablonen/formats een paragraaf daarvoor op te nemen in nota's en projectvoorstellen aan het college en de raad.

In de uitvoering van onze begroting werkt de PenC-cyclus prima en zijn we, volgens de accountant, in control. In de doorontwikkeling van de interne controles kunnen we een stap maken naar een meer risicogerichte benadering. Dus ook in de praktijk van alle dag meer aandacht voor processen met een hoger risicoprofiel.

Het inzetten van weerstandsvermogen is altijd een incidentele oplossing. Het geeft tijd om beleid aan te passen en structurele maatregelen te nemen. In de afgelopen 10 jaar hebben we, uitgezonderd het grondbedrijf, geen gebruik hoeven te maken van ons weerstandsvermogen.

Tot slot geeft het totaalbeeld dat onze accountant heeft over onze manier van omgaan met risico's binnen de algemene dienst geen aanleiding om nadere eisen te stellen.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeente Wierden wordt mede bepaald aan de hand van het uitgavenvolume van de begroting gecombineerd met specifieke kenmerken van de gemeente zoals ambitie, sociale structuur, fysieke structuur, centrumfunctie en de wijze van bedrijfsvoering. Daarnaast speelt rijksbeleid een rol.

In de hieronder opgenomen tabel zijn de meest actieve risico's in beeld gebracht. De kans dat een risico zich voordoet is ingedeeld in L(aag), M(iddel) en H(oog). De inschatting is arbitrair (hoewel meer personen onafhankelijk van elkaar een oordeel hebben gevormd) en sterk afhankelijk van het moment van samenstelling. Juist nu het rijksbeleid op diverse beleidsterreinen nog veel onzekerheden biedt.

Het risicoprofiel dat uit de risicotabel is af te leiden varieert van € 2,9 miljoen bij L(aag), € 5,8 miljoen bij M(idden) en € 8,7 miljoen bij H(oog). Onze inschatting (prognose in groen) komt uit op € 6,1 miljoen.

Risicotabel (bedragen in €)

	Activiteit	Risico	Impact	Kans		
				Laag	Midden	Hoog
				25%	50%	75%
1	Gemeentefonds	Lagere accessen	€ 400.000	100.000	200.000	300.000
2	Rijksbudget bijstand	Budget-overschrijding	10% = € 300.000 (max. is 10%)	75.000	150.000	225.000
3	WSW	Hogere lasten, lagere rijksbijdrage	Inschatting frictiekosten € 2.250.000	562.500	1.125.000	1.687.500
4	Dividend	Lagere uitkeringen	Totaalopbrengst € 1.045.0000	261.250	522.500	783.750
5	Bouwleges	Lagere opbrengst vanwege omgevingswet	75 % van geraamde opbrengst of afgerond € 453.800	113.450	226.900	340.350
6	Onderuitputting	Lager resultaat door benutting begrotingsposten	De geraamde onderuitputting van € 410.000	102.500	205.000	307.500
7	Grondbedrijf	Risico's tot een bedrag van € 1.081.000 zijn afdekt . Verdere vertraging uitgifte afwaardering gronden en prijsverlaging.	De risico-inschatting van voorjaar 2017 is in de begroting 2018 voldoende afgedekt	-	-	-
8	Grondbedrijf. Het " scenario terugtreden en hanteren dumprijzen"	De boekwaarde van alle in exploitatie genomen gronden is € 14,4 mln. Maximaal risico bedrag is € 2,25 mln.	In punt 8 is voor € 262.000 rekening gehouden met kansberekening dumprijzen, hier dus € 2 miljoen.	497.000	994.000	1.491.000
9	Bedrijventerreinen	Minder uitgeefbare m2	Rekening houdende met de punten 8 en 9 resteert een risico van de dummprijs	321.250	642.500	963.750
10	Groei gemeente	Organisatie ontwikkeling	Toename loonsom	75.000	150.000	225.000
11	Decentralisaties	Kortingen op de budgetten van overgehevelde taken Jeugd, WMO en Participatie	p.m. tot € 1.000.000 50% opnemen	125.000	250.000	375.000
12	De Passie	De Passie heeft recht op permanente huisvesting. Risico bestaat dat leerlingaantallen dalen tot onder de opheffingsnorm.	Via algemene uitkering ontvangen we jaarlijks ca. € 300.000 ter dekking van de kapitaallasten.	80.000	160.000	240.000

13	Rente	Significante rentestijging stel 5% op externe financieringsbehoefte de komen 4 jaar	Extra rentelasten	82.500	165.000	247.500
14	Sportbesluit	Wanneer het sportbesluit zou komen te vervallen is dat een nadeel in de btw	Investeringen in sport en beheer door Sawe worden duurder doordat btw als kosten moet worden genomen; risico € 65.000	16.250	32.500	48.750
15	Informatie-beveiliging	Het weglekken of het onjuist/ongewild verspreiden van informatie (privacy en datalekken)	Datalekken kunnen leiden tot (hoge) boetes maar ook tot herstelmaatregelen waarvoor extra personeel dan wel apparatuur/software nodig is.	125.000	250.000	375.000
16	Vennootschaps-belasting (VpB)	Gemeenten zijn met ingang van 1-1-2016 VpB plichtig	Risico in hoeveelheid werk en afdracht winst	25.000	50.000	75.000
17	Onderhoud kapitaalgoederen (groen wegen en riolering)	Integrale projecten/ invalswegen	Budget in begroting € 4.400.000; risico 20% of € 884.000	221.000	442.000	663.000
18	Overige risico's * organisatie gebonden * verbonden partijen * open-eind regelingen	* regelgeving, processen, ziekteverzuim, automatisering. * deelnemingen en Gem. regelingen. * leerlingvervoer, Wmo, regelingen voor minima e.d.	De overige risico's zijn niet uitputtend, maar benoemd zijn wel de belangrijkste. Het benoemen van een bedrag is arbitrair. Ingeschat wordt een bedrag van € 500.000	125.000	250.000	375.000

Totaal scenario's	2.907.700	5.815.400	8.723.100
--------------------------	------------------	------------------	------------------

Totaal prognose (zie groene velden)	6.143.850
--	------------------

De verhouding risico en weerstandsvermogen kan ook in een kengetal uitgedrukt worden door het weerstandsvermogen te delen door risico's.

Uiteindelijk is de toets:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

In dit verhoudingsgetal komt de eigen beleidsvrijheid tot uitdrukking om te bepalen in welke mate de gemeente de risico's wil afdekken. Algemene normen zijn er niet. Als referentiekader kan wel dienen de door de Universiteit Twente in samenwerking met het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) opgestelde waarderingstabel, die in meerdere gemeenten gebruikt wordt:

Ratio	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,4	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Als we op basis van bovenstaande werkwijze deze tabel toepassen, dan komen we uit op een ratio van 1,22 ofwel voldoende (theoretisch beschikbaar is € 7.481.000,- gedeeld door de prognose van de risico's € 6.143.850,-).

In onderstaande matrix zijn ook de scenario's L, M en H gegeven. Wanneer we alle risico's zouden waarderen zoals in de kolom Midden, dan komt het ratio uit op 1,3. Dat is ook voldoende.

Risicomatrix (in miljoenen)

Risicomatrix (in miljoenen)	Laag	Midden	Hoog	Prognose
Risico o.b.v risicotabel	-2,9	-5,8	-8,7	-6,1
Weerstandsvermogen	7,5	7,5	7,5	7,5
Ruimte/tekort	4,6	1,7	-1,2	1,3
Ratio weerstandsvermogen	2,6	1,3	0,9	1,2

Inschatting van risico's is een momentopname. Verder doen niet alle risico's zich (tegelijk) voor.

Toelichting risicotabel

1. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds, inclusief de middelen voor de decentralisaties, draagt voor circa 50% bij aan de baten van de gemeente. De afhankelijkheid van het rijk is groot door de koppeling aan de zogenaamde gecorrigeerde netto-rijksuitgaven -gelijk trap op, trap af- op basis van realisatiecijfers. We schatten het totale risico in op € 400.000.

2/3. Rijksbudgetten voor bijstandsuitkeringen en uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening (wsw)

Diverse vormen van bijstandsuitkeringen zijn gebudgetteerd aan de gemeente beschikbaar gesteld op basis van historische bijstandsantallen. Het verdeelmodel voor de bijstand is in 2015 gewijzigd, ook voor gemeenten tot 25.000 inwoners. Slechts een beperkt deel wordt nog gebaseerd op historische uitgaven. Een percentage van 10% van het bijstandsvolume is

het gemeentelijk risico. Dat is circa € 300.000. Daarboven is het nadeel voor het rijk mits aan voorwaarden voldaan wordt.

Verder is de wsw gebudgetteerd aan de gemeente. Er is een taakstelling om het aantal wsw-geïndiceerden terug te brengen. Het financiële risico hangt samen met het tempo van realisatie van de taakstelling en de afbouwregeling van het rijk. Ook de herstructurering van de sociale werkvoorziening zal offers vragen van de gemeenten. Een verdere daling van de rijksbijdrage van € 500 per arbeidsjaar is in de komende jaren aan de orde. Voor 2018 is rekening gehouden met een structurele bijdrage van € 410.000 in het tekort van de sociale werkvoorziening als gevolg van dalende rijksbijdragen. Wij houden rekening met een oplopend tekort van maximaal € 555.000 in 2020 en vanaf 2021 weer dalend. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt in 2022 weer het niveau bereikt van het budget 2017 (€ 410.000). Vanwege het grillige verloop is het voorstel om de aanvulling van het exploitatietekort van Soweco gedurende deze jaren met eenmalige middelen af te dekken. Verder zal de krimp van het wsw-bedrijf Soweco frictiekosten met zich meebrengen. Op basis van een becijfering van enkele jaren geleden wordt als Wierdens risico € 2.250.000 aangehouden.

4. Dividend van deelnemingen

Dividend wordt uitgekeerd wanneer de bedrijfsresultaten dat toelaten. In de baten is voor € 1.045.000 aan dividend opgenomen. Er is dus sprake van een zekere mate van afhankelijkheid met name op de langere termijn.

In de nutssector speelt de Autoriteit Consument en Markt (ACM) een belangrijke rol in het 'reguleren van de winst' door een aantal bepalende indicatoren te normeren (o.a. tarieven en rendement eigen vermogen). Dat kan gevolgen hebben voor de omvang van het dividend.

5. Bouwleges

Het beoordelen van aanvragen voor een omgevingsvergunning zal zich in de toekomst mogelijk beperken tot het toetsen aan welstand, het bestemmingsplan/omgevingsplan en veiligheid. Het toetsen van bouwplannen aan het Bouwbesluit zal door de markt gaan plaatsvinden. Ook de controle tijdens de bouw zal mogelijk door de markt zelf worden uitgevoerd. Er zal worden gestart met eenvoudige nieuwbouw en seriematige verbouw. Alleen gecertificeerde bedrijven mogen deze taken van de gemeenten overnemen. Dit besluit heeft grote gevolgen voor de gemeenten. De bouwleges zullen waarschijnlijk niet of zeer beperkt geheven kunnen worden omdat de markt de werkzaamheden uitvoert. Het risico van een lagere opbrengst van de geraamde opbrengst wordt op 75% geschat ofwel € 453.800.

6. Onderuitputting

Onderuitputting kan alleen gerealiseerd worden als de uitgaven achterblijven bij de ramingen. Nu de rekeningresultaten dicht bij nihil zitten en een twee ronden van bezuinigingen zijn doorgevoerd, is realisatie van de onderuitputting een zeker risico. De raming van de post onderuitputting bedraagt € 410.000.

7. Grondbedrijf risicoanalyse

Voor de wijze van benadering van de risico's van het grondbedrijf wordt verwezen naar de paragraaf F "Grondbeleid".

Voor het opvangen van risico's is in 2017 is de maximale buffer bepaald op € 1.081.000. De inschatting is gebaseerd op aannames waarbij scenario's van een prijsverlaging tot het terugtreden uit grondposities een rol spelen. Uit de begroting 2018 blijkt dat de stand van deze reserve hoger is en dat een gedeelte kan vrijvallen ten gunste van de algemene middelen. Dit risico is in 2018 dan ook voldoende afgedekt.

8. Grondbedrijf dumprijzen

De totale boekwaarde in het grondbedrijf is € 14,4 miljoen. In een 'scenario dumprijzen' is het maximale risico € 2,25 miljoen. Onder punt 7 is hiermee tot een bedrag van € 262.000 al rekening gehouden. Het restrisico is dus nog ca. € 2,0 miljoen.

9. Bedrijventerreinen

Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is de vermindering van uitgeefbare m2 bouwgrond bedrijventerreinen. Het totale risico wordt ingeschat op € 1.285.000 waarbij rekening is gehouden met de punten 8 en 9.

10. Groei gemeente

Door de groei van de gemeente boven de 24.000 inwoners nemen de lasten voor de raad en het college van Burgemeester en Wethouders toe (vergoedingen en salarissen zijn afhankelijk van inwonersklassen). Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is een verandering in het salarisgebouw van de ambtelijke organisatie. Het risico wordt per saldo ingeschat op € 300.000.

11. Rijksbeleid/Decentralisaties

Rijksbeleid (nieuwe of veranderde wetgeving, decentralisatie, kortingen op subsidies, specifieke uitkeringen en co-financieringsregelingen) zonder adequate compensatie is eveneens een nauwelijks te beïnvloeden risico. De noodzaak tot ombuigingen bij het Rijk zal gevolgen hebben voor het uitgavenbeleid van de gemeente.

In het sociaal domein spelen drie zaken een belangrijke rol:

- a. Decentralisatie jeugdzorg;
- b. Decentralisatie AWBZ;
- c. Participatiewet met regelingen aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

Op deze taken is op rijksniveau fors bezuinigd bij de overdracht in 2015 naar de gemeenten. We houden rekening met een risico van p.m. tot € 1,0 miljoen.

12. Voortgezet onderwijs 'de Passie' incl. 1 gymlokaal

De Passie heeft recht op permanente huisvesting. Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is het risico dat de leerlingenaantallen van de school tot onder de opheffingsnorm dalen en de school moet sluiten. Dan stopt ook de jaarlijkse rijksbijdrage ter grootte van ca. € 320.000. De gemeente heeft dan een gebouw met een boekwaarde zonder dekking van de lasten uit rijksmiddelen.

13. Rente

In de begroting wordt rekening gehouden met een bepaalde rentedruk en rentepercentages. Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is een significante stijging van de rente op lang

vreemd vermogen. Voor de (meerjaren)begroting zien we een herfinancieringsbehoefte van € 6,6 miljoen. Het risico bij een rentestijging van stel 5% bedraagt dan € 330.000.

14. Sportbesluit

Het 'gelegenheid geven tot beoefenen van sport 'is belast met 6% btw. In het Belastingplan 2015 wordt sportbeoefening mogelijk vrijgesteld van btw. In dat geval wordt btw een kostenpost voor gemeenten en zullen voordelen in investeringen in de sport vervallen en zal de exploitatie van de beheersstichting Sawe structureel hoger uitvallen. Dit voornemen heeft nog al tot protesten geleid en de invoering is daarom uitgesteld. Alle aspecten die samenhangen met de onderhavige problematiek worden nu nog onderzocht. Een eventuele aanpassing van de Nederlandse regelgeving via de Fiscale Verzamelwet 2015 laat nog op zich wachten. Het risico schatten we in op € 65.000.

15. Informatiebeveiliging

Het risico is het weglekken of het onjuist/ongewild verspreiden van informatie (privacy en datalekken). Dit kan leiden tot (hoge) boetes maar ook tot herstelmaatregelen waarvoor extra personeel en/of apparatuur/software nodig is. Het risico wordt ingeschat op €500.000.

16. Vennootschapsbelastingplicht (VpB)

Per 1-1-2016 vallen de gemeenten voor ondernemersactiviteiten onder de VpB. Er moet dan over die activiteiten winst worden afgedragen aan de fiscus. Op dit moment is nog niet aan te geven hoe de vrijstellingsbepalingen gaan luiden. Het risico van VpB en het risico van de hoeveelheid werk die daarmee gepaard gaat is hier opgenomen voor € 100.000. Hiervan is € 5.000 geraamd in de begroting.

17. Onderhoud kapitaalgoederen, groen en wegen

In de begroting voor 2018 gaat in het beleidsveld wegen en het beleidsveld groen circa € 4,4 miljoen om. Daarnaast zijn in de eenmalige sfeer kredieten beschikbaar.

We houden rekening met een risico van calamiteiten tot 20% van het exploitatiebudget ofwel € 884.000.

19. Overige risico's

- *Organisatiegebonden risico's*
 - De wetten, regels en voorschriften waarmee gewerkt wordt, worden steeds complexer. Zorgvuldigheid in procedures en besluitvorming luisteren nauw. Anderzijds is er een behoorlijke werkdruk. Daar waar het afbreukrisico groot is, wordt uiteraard de grootste inspanning geleverd om fouten te voorkomen.
 - In het risico van langdurige ziekte van werknemers is niet voorzien in de vorm van een raming voor vervanging.
 - De gemeente kan zich niet verzekeren tegen bedrijfsschade. Bij ernstige calamiteiten (bijvoorbeeld bij uitval van automatisering) zou het voor kunnen komen dat de bedrijfsvoering voor langere tijd stil ligt. Een inhaalslag zal dan extra loonkosten met zich meebrengen.
 - Uit de schadepraktijk blijkt dat de gemeente op het gebied van vergunningverlening en de kwaliteit van de handhavingsorganisatie aansprakelijkheidsrisico's loopt.

- *Verbonden partijen*

In de paragraaf Verbonden partijen worden de deelnemingen en gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, uitgebreid beschreven inclusief de risico's van deze partijen. Hiernaar wordt verwezen.

- *Open-eind regelingen*

Onder risico's van open-eind regelingen worden verstaan die regelingen waarbij een hogere wetgever in meer of mindere mate de gemeente verplichtingen oplegt. Als voorbeelden kunnen worden genoemd het leerlingenvervoer, de sociale uitkeringen, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, het kwijtscheldingsbeleid en -beperkt- andere bijstandsgelateerde uitgaven. Het beheersen van de uitgaven kan tot op zekere hoogte worden geregeld via eigen beleid. Doel is in elk geval deze regelingen qua lasten zoveel mogelijk te beheersen. De uitvoering van de WMO is op rekeningbasis aanzienlijk beter uitgedrukt dan waarmee rekening houden was. Een nadere analyse vindt nog plaats.

We waarderen de 'overige risico's' op € 500.000.

KENGETALLEN

Ingevolge artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) moeten in deze paragraaf kengetallen worden opgenomen voor: de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit. De kengetallen maken het de leden van provinciale staten en de gemeenteraad gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van hun provincie of gemeente.

Netto schuldquote: de netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Solvabiliteitsratio: dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte: Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Grondexploitatie: voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage.

Belastingcapaciteit: de ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage.

Begroting jaar 2018	Verloop van de kengetallen					
	2016-W	2017-B	2018-B	2019-B	2020-B	2021-B
Kengetallen:						
netto schuldquote	49,2%	73,4%	59,9%	60,2%	53,6%	52,0%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	49,4%	73,7%	60,2%	60,5%	53,8%	52,3%
solvabiliteitsratio	22,5%	21,1%	23,6%	20,5%	20,5%	20,1%
structurele exploitatieruimte	4,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,4%	1,5%
grondexploitatie	27,1%	41,1%	35,0%	28,8%	25,3%	26,7%
belastingcapaciteit	105,0%	106,7%	104,9%	104,9%	104,9%	104,9%

De eerste twee kengetallen geven aan dat Wierden relatief gezien een hoge schuldpositie heeft. In belangrijke mate wordt dit veroorzaakt door de grondposities. De in exploitatie genomen gronden zijn voor een groot gedeelte bouwrijp en gereed om uit te geven. De gronden hebben daardoor een relatief hoge boekwaarde. Dit komt weer tot uitdrukking in het kengetal grondexploitatie. De afwijking in 2017 wordt veroorzaakt doordat de getroffen maatregelen en verkopen in 2016. De boekwaarden zijn hierdoor en dit is uiteraard niet verwerkt in de kengetallen begroot 2017.

Een belangrijke kanttekening is hierbij nog wel dat de kengetallen worden beïnvloed door het grondcomplex Elsmoat. Dit complex is voor de gehele boekwaarde in onze administratie opgenomen. De risico's van dit complex worden echter geheel gedeeld met Rijssen-Holteln. De ratio's voor de netto schuldquote alsmede de ratio's voor de solvabiliteit en grondexploitatie verbeteren indien hiermee rekening wordt gehouden. Het dalende verloop van deze kengetallen wordt veroorzaakt door de verwachte verkopen van bouwgrond in de komende jaren conform de vastgestelde exploitatieopzetten per 1 januari 2017.

Het solvabiliteitsratio geeft ook een dalend verloop aan hetgeen veroorzaakt wordt door de inzet van de algemene reserve en het uitgangspunt dat de reserve investering éénmalige dekking in 2017 volledig wordt besteed.

Het kengetal structurele begrotingsruimte laat de verwachte ontwikkeling zien. Een lichte verbetering de komende jaren.

Ten aanzien van de belastingcapaciteit kan worden geconstateerd dat deze zich nagenoeg op het landelijk gemiddelde beweegt.